

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

Jornada

LA CONSTITUCIONALITZACIÓ DELS DRETS SOCIALS

Un pas més en el debat per
a l'enfortiment legal dels drets socials bàsics

31 de març de 2016 [09:00h-19:00h] | Auditori CaixaFòrum | Av. Francesc Ferrer i Guàrdia, 6-8. 08038 Barcelona

Vivim l'emergència de debats ciutadans entorn de processos constituents que cerquen nous acords sobre el nostre marc general de convivència. És, per tant, un moment d'oportunitat per aconseguir que drets socials bàsics que no gaudeixen de la mateixa efectivitat, protecció i garantia constitucional que altres drets fonamentals, l'assoleixin en un futur proper. En aquesta jornada reflexionarem sobre com podem aconseguir aquest avenç legal en cinc drets socials bàsics: habitatge; subministraments bàsics; autonomia personal i atenció a la dependència; ingressos mínims; i treball.

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

Necessitat i oportunitat de la constitucionalització dels drets socials

Per Marco Aparicio

Professor de dret constitucional de la Universitat de Girona

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

La Constitucionalització del dret a l'habitatge

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

La Constitucionalització del dret a l'habitatge

Diagnòstic de la situació actual:

Per Josep Maria Vilanova

**Professor d'Urbanisme i Ordenació del territori de la Universitat
Politécnica de Catalunya**

Quan la bombolla financera-immobiliària exclouïa del mercat residencial a creixents sectors de la població, especialment els joves (1997-2008)

- Iniciatives municipals sobre habitatge, estudis i programes des de l'any 2000
- Llei d'urbanisme 2002 i modificacions posteriors: reserves de sòl per a HPO (20%-30%-40%-30%), habitatge dotacional
- Pla quadriannual del dret a l'habitatge i Pla de rehabilitació, marcs normatius per part de la Generalitat des de l'any 2004
- Pacte Nacional per l'Habitatge 2007-2016
- Llei del dret a l'habitatge 2008

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

Quan l'esclat de la bombolla financera va destruir el mercat immobiliari, va portar a la crisi econòmica i generar els processos d'emergència habitacional (2009-2015)

- Prioritat constitucional al rescat del sector financer
- Bloqueig de la inversió pública per l'objectiu de reducció del dèficit
- Dació en pagament per a les empreses però no per a les persones
- La visualització de l'emergència habitacional es produeix des dels moviments socials
- Desaparició de l'HPO sense recanvi alternatiu
- Modificació regressiva de la legislació d'arrendaments

Algunes dades de referència pel debat (a partir de les dades del Pacte Nacional per a l'Habitatge 2007-2016)

any 2007

situació 2016

Població sense sostre	6.500	+++ ...
Situacions d'infrahabitatge	10.000	+++ ...
Situacions de sobreocupació	10.000	+++ ...
Risc de pèrdua de l'habitatge	65.000	+++++++ .....??
Habitatge per gent gran amb <2,5 iprem	40.000	+++ ...
Habitatge assequible per gent jove		
Necessitats acumulades	200.000	+++++
Noves necessitats a atendre en 10 anys	240.000	+++++ .....??

Propostes del PNH: ajuts econòmics (40%) + ús habitatges desocupats (20%) + nous habitatges (40%)

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

Què significa “habitatge digne” ?

Condicions intrínseques:

Espai ajustat a les necessitats, amb seguretat estructural, condicions d'habitabilitat, accessibilitat i eficiència energètica

Condicions d'entorn (hàbitat):

Espais comunitaris, xarxes urbanes, serveis de proximitat, espais públics

Condicions de posició urbana i territorial:

Proximitat als llocs de treball i d'estudi, mobilitat quotidiana i transport col·lectiu

Quines condicions s'han de donar ?

- 1 Assequible, amb preferència al lloguer per les necessitats de mobilitat
- 2 Fer efectiva l'exigència de la funció social de la propietat immobiliària (sòl i edificis), amb prioritat als agents financers i mercantils
- 3 Eliminar els factors que faciliten i atrauen l'especulació econòmica sobre el valor del sòl i dels immobles
- 4 Que l'habitatge digne sigui l'objectiu principal de la planificació urbana i territorial
- 5 Impulsar la creació i sostenibilitat de la promoció social d'habitatge i dels gestors d'habitatge social
- 6 Assolir un mercat d'habitatge unitari, amb incidència suficient de l'habitatge social

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

La Constitucionalització del dret a l'habitatge

Propostes de constitucionalització:

Per Martí Batllori Bas

President de la Comissió de drets Humans del Col·legi
d'Advocats de Girona

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

Qüestions prèvies

Enfoc multidisciplinar

Dret a l'habitatge digne i adequat – dret a la ciutat

Canvi de cultura jurídica

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

Crisi com a oportunitat

De la violació del dret a la centralitat del dret

De lubricant econòmic a dret fonamental

De dret a l'habitatge en obres a la concreció del dret

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

Moment polític com a oportunitat

Àmbit català: procés constituent

Àmbit estatal: reforma constitucional

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

Constitucionalització

Visibilització

Nucli de certesa

Justiciabilitat

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

Fonament internacional

Article 25 Declaració Drets Humans

Article 11 PIDESC

Observació general 4a

Observació general 7a

Article 31 Carta Social Europea (revisada)

Dret comparat

Constitucions

Interpretació jurisprudencial

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

Constitució espanyola: constitucionalització dèbil

47 contingut

53.3 protecció

Altres drets:

vida (15), intimitat i inviolabilitat domicili (18), escollir residència (19), salut (43), educació (27), treball (35)

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

Estatut

26 dret subjectiu

47 principi rector

Desenvolupament:

Llei 2007 funció social habitatge

Llei 2015 emergència habitacional

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

Cal constitucionalitzar?

Falta prioritat política: moviments socials habitatge-resistències garantistes

Falta cultura jurídica

De l'haver de ser al ser

Dret internacional determina l'abast dels drets

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

Cal constitucionalitzar?

Dret fonamental

53.1

Dret subjectiu

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

Proposta

Contingut mínim: precisió

Justiciabilitat: protecció adequada

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

Concreció

Derogació 53.3

Incorporació principi de no regresivitat dels drets socials

47 “todas las personas”

47 contingut mínim. 11 PIDESC:

Seguretat jurídica en la tinença

Disponibilitat serveis

Accessibilitat econòmica

No desllotjament sense alternativa habitacional

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

La Constitucionalització del dret als subministraments bàsics

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

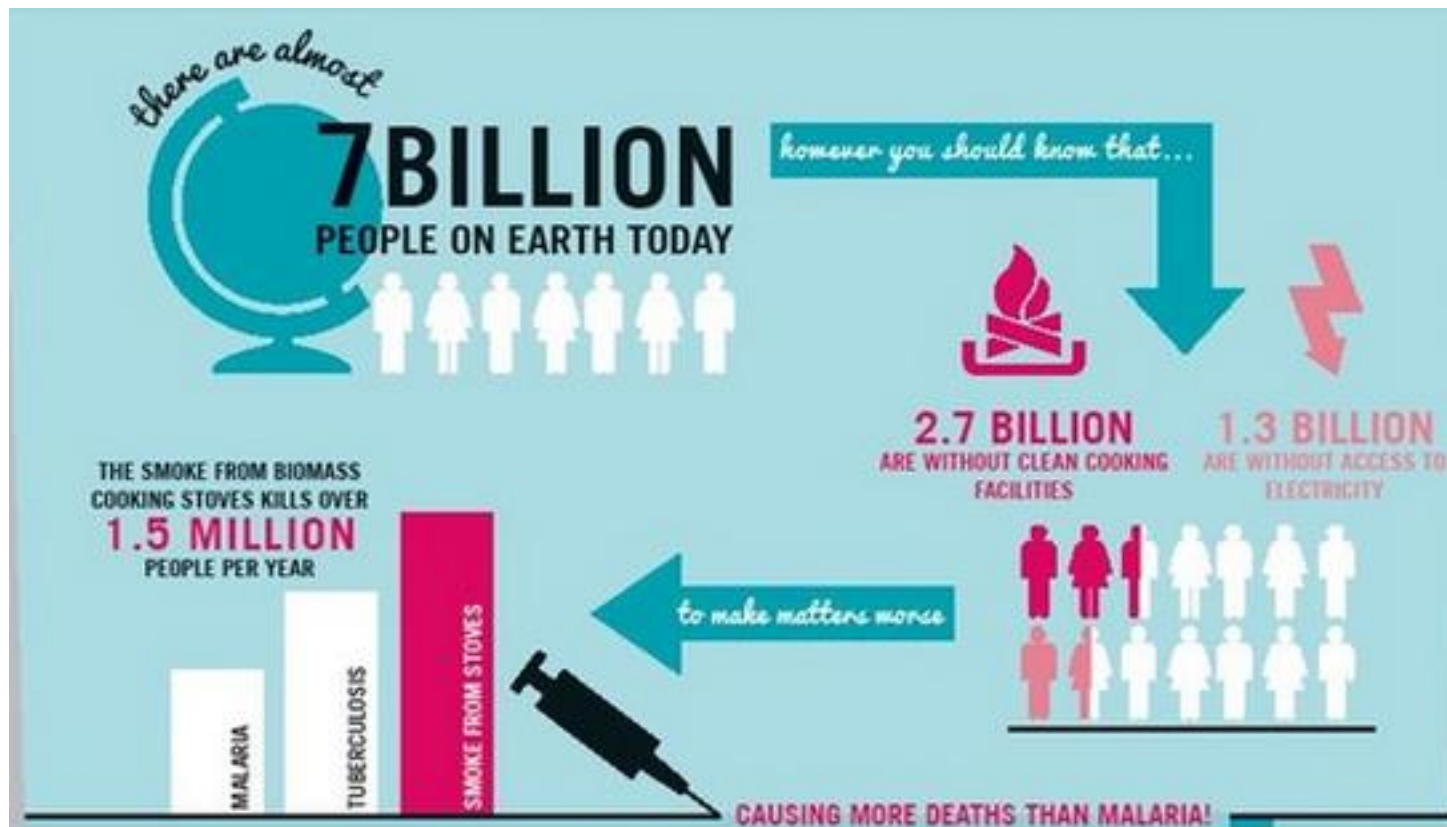
La Constitucionalització del dret als subministraments bàsics

Diagnòstic de la situació actual:

Per Cristina Ramos

Coordinadora de projecte a Ecoserveis

Energy poverty vs fuel poverty

Què és la pobresa energètica?

La dificultat o incapacitat de mantenir una llar a una temperatura adequada a un preu just.

Aquella llar que ha de destinar més del 10% dels seus ingressos a pagar factures d'energia

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

Aclarint conceptes...

- Pobresa energètica i pobresa
- Pobresa energètica i consumidor vulnerable

Indicadors de vulnerabilitat

Edat

Discapacitats

Inexperiència
Exclusió digital

Habilitats
bàsiques

Ingressos baixos

Famílies amb
nens

Indicadors de vulnerabilitat

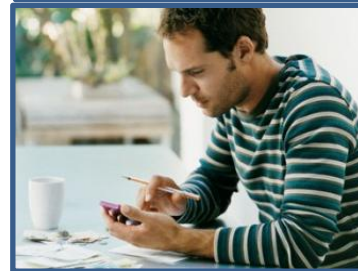
Localització i
suministraments

Viure sol

Complexitat i
confusió

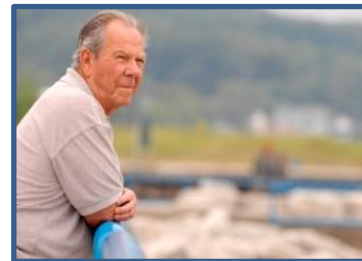
Canvis bruscs i
importants

Persones sota
càrrec

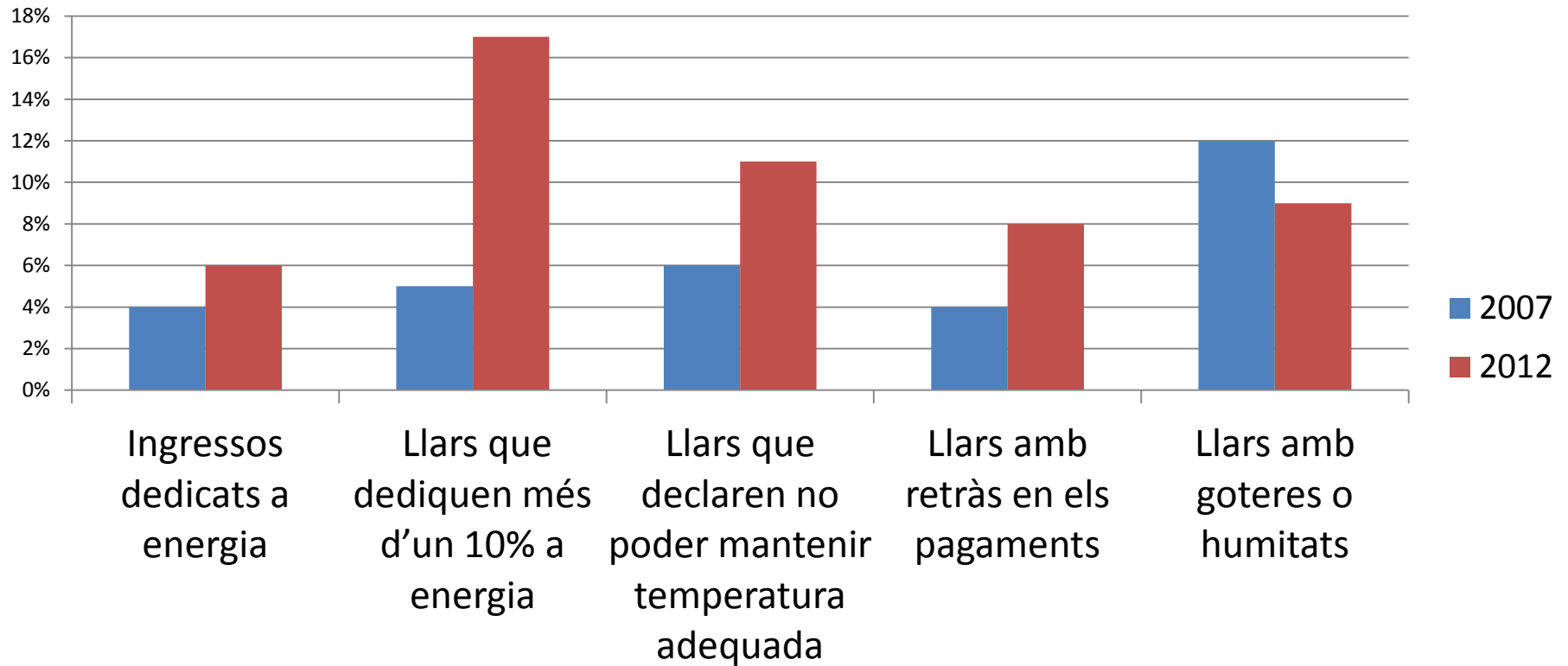
Problemes
mentals

La PE va en augment

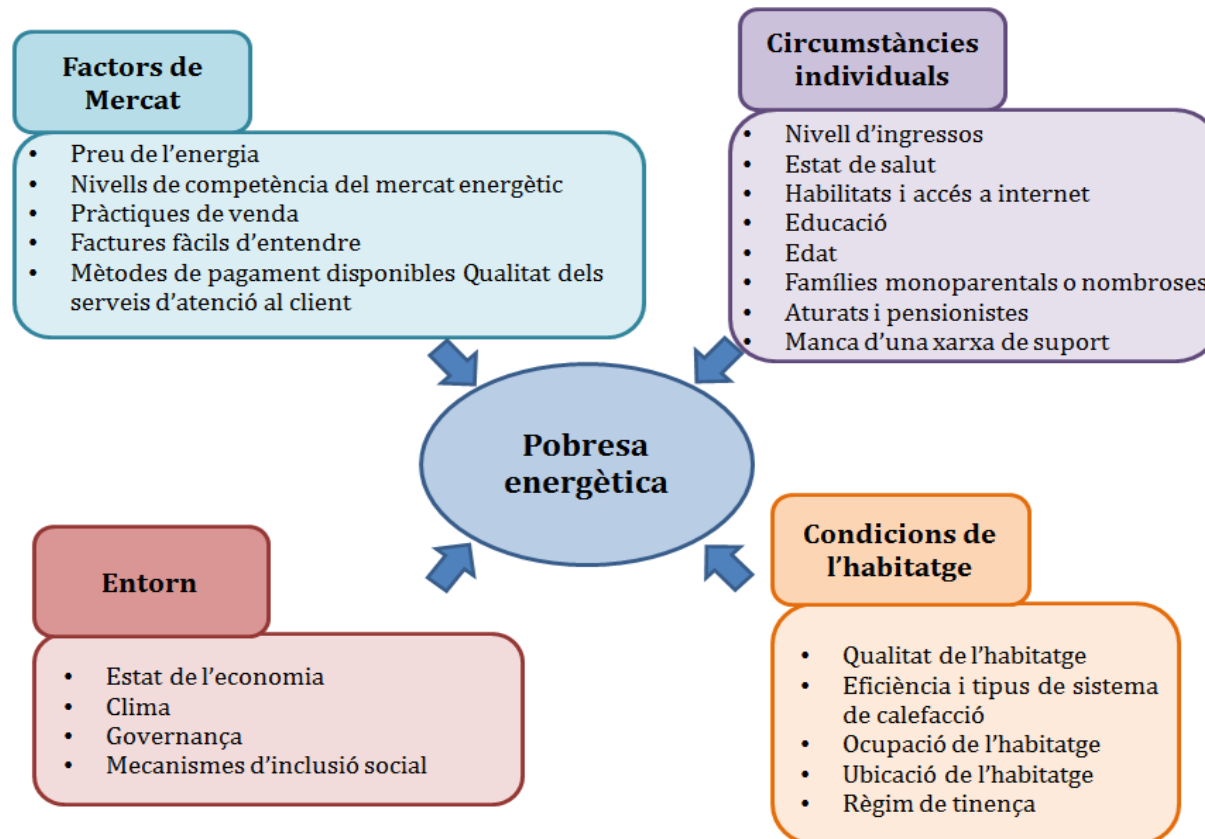

Més dades...

- 1.400.000 talls de subministraments Espanya 2013
- 2.500.000 persones acollides al Bo social electricitat
- Augment significatiu prevalència malalties respiratòries (grips, neumonies, bronquitis...) en els darrers anys
- Segueix incrementant l'excés de mortalitat a l'hivern

Segons *el Vulnerable Consumers' Group* de la Comissió Europea, els factors que determinen la pobresa energètica en un territori poden estructurar-se de la següent manera:

Causes de la PE: Circumstàncies individuals

Baix nivell de renda:

- >20% població es troba per sota del llindar de la pobresa (2013)
- El poder adquisitiu a Catalunya ha caigut una mitjana d'un 23,4% des de l'any 2008

Causes de la PE: Condicions de l'habitatge

- 50% parc habitatges anterior 1979
- 16% humitat, goteres

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

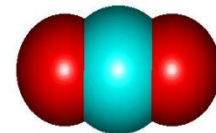
Agreujants

- Manca d'informació/desinformació
- Opacitat en el sistema
- Falta de mesures de protecció al consumidor vulnerable
- Equips d'atenció social desbordats

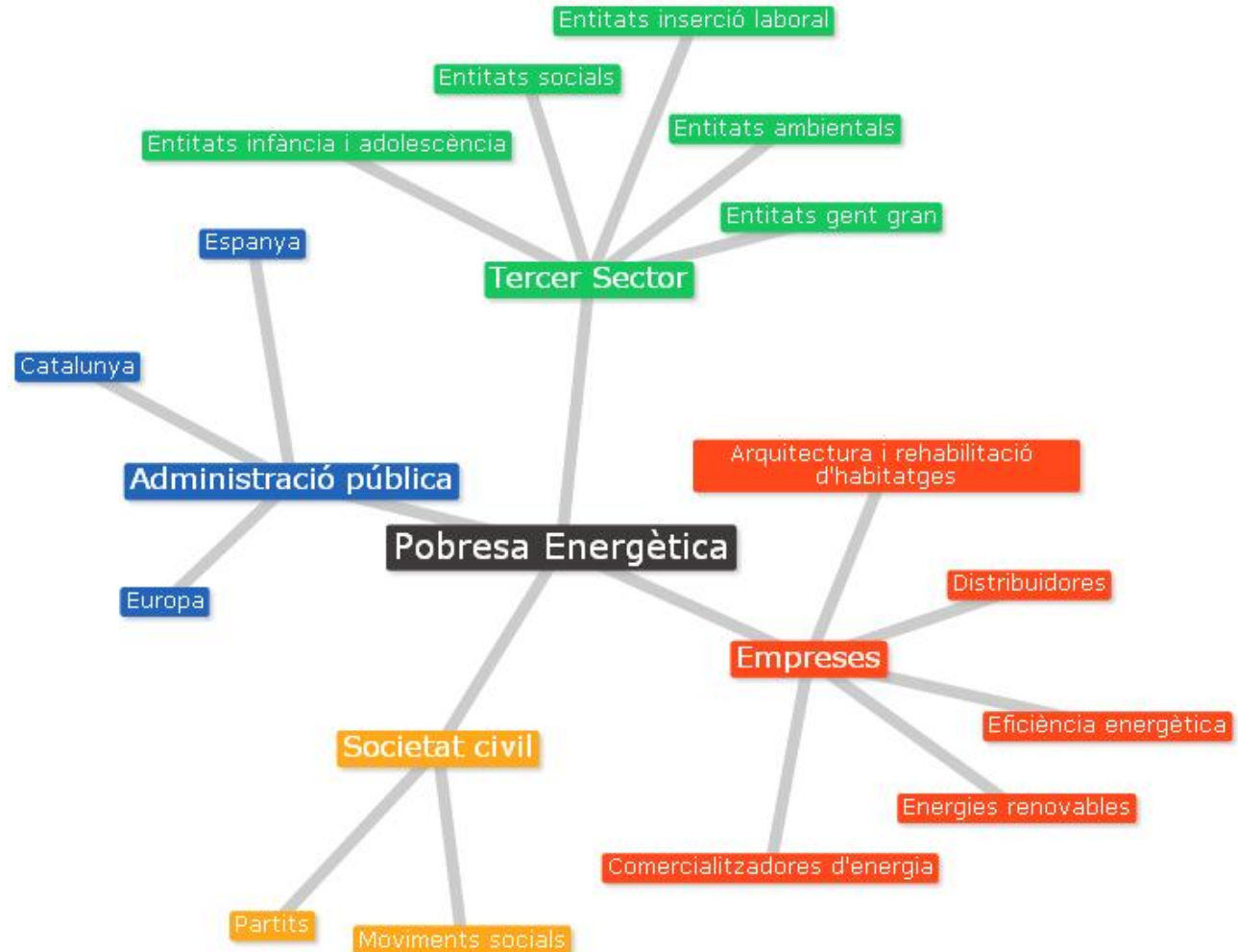
Conseqüències de la PE

- Impactes sobre la salut
- Degradació dels edificis
- Endeutament
- Emissions de CO₂

Qui ha d'actuar per fer front a la pobresa energètica?

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

Mecanismes i respostes a la PE

Legals?

Socials (entitats i moviments socials)?

Empresarials?

Polítics?

ALIANÇA CONTRA
LA POBRESA ENERGÈTICA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

FUELPOVERTY
GROUP

Mecanisme legal: Bo social

BONO SOCIAL:

- 1 milió pensionistes mín:
300.000 acollits.
- 2 milions llars tots atur:
70.000 acollits
- Desinformació i criteris
inadequats

Com s'han de gestionar les situacions de pobresa energètica?

1. Accions immediates
2. Accions a mig termini
3. Ajuts de millora de l'eficiència energètica
4. Educació energètica

Diferents problemes, diferents solucions

Pobresa

Ajut d'urgència

**Consumidor
vulnerable**

**Mesura necessària.
P.e assegurar connexió
per assegurar la vida**

Pobresa energètica

**Intervenció amb
tractament tècnic:
m. correctives+
m. preventives**

Mesures correctives

- Administració pública_ Ajuts d'urgència social
- Entitats_ pagament de factures

Ajuts d'urgència social de l'Ajuntament de Barcelona

Ajuts d'inclusió per concepte de Pobresa energètica (*)	2012	2013	2014	% Increment 2012-2014
Nombre d'ajuts econòmics	1.399	2.957	4.032	188,21%
Imports dels ajuts econòmics	251.457,70€	503.270,48€	634.426,74€	152,20%
(*) S'inclouen en aquest concepte els ajuts de subministraments. De l'any 2011 no es disposa d'aquestes dades perquè no es recollia aquest indicador				

La correcció no pot ser la única via!!!

1. Millora de l'eficiència energètica

- Ajuts per a la rehabilitació energètica d'habitatges de propietaris en situació de vulnerabilitat.
- Deduccions fiscals per a inversions en EE
- Suport econòmic per part de les companyies subministradores
- Programes de millora energètica del parc d'habitatge social

2. Increment dels ingressos - formes de finançament per lluitar contra la pobresa energètica

- Ajuts d'urgència social
- Fons de solidaritat
- Responsabilitat Social Corporativa
- Suport econòmic a l'hivern
- Tarifes socials
- Plans de pagament

3. Protecció del consumidor vulnerable

- Garantia de subministrament en període d'hivern
- Garantir el subministrament a determinats col·lectius
- Protecció davant els mètodes de venda

4. (In)formació, transparència, accés a la informació

- Formació a professionals de l'àmbit social
- Campanyes informatives específiques per a consumidors en situació de vulnerabilitat
- Informació compartida

endesa

RESUM DE LA FACTURA

Data Factura: 27 de setembre de 2013
Període facturació: del 23/07/2013 al 26/09/2013
Factura núm.: PJB3
Ref.Factura:
Total Factura: 350,20 €

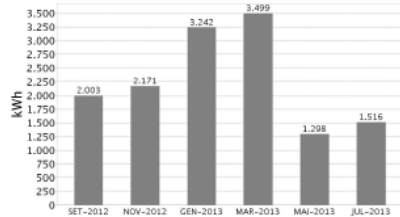
CUPS: E:
Potència contractada: 14,49 kW
Tarifa d'accés: 2.1A **Contracte accés:** 000
Número de comptador: 200427042

citat

Consum elèctric

Lectura REAL	26/09/2013	-	24792
Lectura REAL	23/07/2013	-	23675
			<hr/>
			1117
Factor multiplicador	x		1
			<hr/>
Consum mesurat			1117
			<hr/>
Consum total			1117 kWh

EL SEU HISTORIAL DE CONSUM EN kWh.

Cost mig diari de l'energia 10,13 €/día

Facturació

Producte: TARIFA ESTALVI + 10 KW 2.1A

Concepte	Càlculs	Imports (€)
FACTURACIÓ DEL CONSUM	1.117 KWH x 0,179812 EUR/kWh	200,85 (01)
DESCOMPTE	(15,00)% x 200,85	-30,13
. DESCOMPTE CLIENT	15,00 %	
Potència	14,49 KW x 65 x 0,109338 EUR/KW I DIA	102,98 (02)
Impost Electricitat	273,70 EUR x 1,05113 x 4,864 %	13,99
Lloguer D'Equips		1,73
		<hr/>
	Subtotal	289,42
	IVA NORMAL 21 % de 289,42	60,78

Total Factura:

350,20 €

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

La Constitucionalització del dret als subministraments bàsics

Propostes de constitucionalització:

Per Irene Escorihuela
Directora de l'Observatori DESC

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

Presentació:

1. Introducció
2. Marc normatiu actual
3. Aportacions de dret comparat
4. Propostes per a la protecció constitucional
5. Conclusions

1. Introducció

- Quin és el problema? *Accés? Assequibilitat?*
- Definicions
- *Subministraments bàsics.*
- *Pobresa energètica.*
- *Consumidors*
- *Servei d'interès general- SGEI*
- *Servei bàsic*
- > *Llenguatge de drets: dret a l'energia, dret als subministraments, dret als serveis bàsics, dret a l'aigua.*
- > *Nivell de vida adequat, dignitat humana.*

2. Marc normatiu

- Reconeixement constitucional + garanties.
  - Pros i contres de constitucions garantistes.
  - Competències estatals, autonòmiques, locals.
  - Constitucionalització-LO-llei-polítiques públiques.
  - Límits i possibilitats marc del europeu.
- Dret Internacional dels Drets Humans (DIDH):
Interdependència ddhh-> habitatge, salut.
- . **DUDH**: nivell de vida adequat. “tota persona té dret a un nivell de vida adequat que li asseguri la salut i el benestar, i en especial l'alimentació, l'habitatge, l'assistència mèdica i els serveis socials necessaris”

2. Marc normatiu

- . **CEDH**: vida privada i familiar.
- . **PIDESC**: nivell de vida adequat.
- . **Declaració Universal dels Drets Humans Emergents**: “Tota persona té dret a un subministrament elèctric continu i suficient i a l'accés gratuït a aigua potable per satisfer les seves necessitats vitals bàsiques”
- . **OG Comitè DESC nº 4** (habitatge) -acceso a la energía para la cocina, la calefacción y el alumbrado + despeses suportables.
- . **OG Comitè DESC nº 15** (aigua)-2002
- . Resolució AG 64/292, 2010 (aigua dret humà).

2. Marc normatiu

- Situació actual:

. Constitució espanyola: art. 47(habitatge), art. 10 (dignitat), art. 51 (consumidors).

. EAC: art. 28 (consumidors), art. 30 (serveis públics i d'interès general).

. Lleis:

- Llei Gral de Defensa Consumidors i Usuaris (2007)
- Llei del Sector Elèctric (2013)
- Llei Hidrocarburs (1998.2015)
- Aigua: reglaments i ordenances municipals.
- Codi de Consum, Llei 24/2015

3. Aportacions de dret comparat

- Constitucions més avançades:

. Bolívia:

*Toda persona tiene derecho al **acceso universal y equitativo a los servicios básicos de agua potable, alcantarillado, electricidad, gas domiciliario, postal y telecomunicaciones.***

*II. Es **responsabilidad del Estado**, en todos sus niveles de gobierno, la **provisión de los servicios básicos** a través de entidades públicas, mixtas, cooperativas o comunitarias. En los casos de electricidad, gas domiciliario y telecomunicaciones se podrá prestar el servicio mediante contratos con la empresa privada. La provisión de servicios debe responder a los **criterios de universalidad, responsabilidad, accesibilidad, continuidad, calidad, eficiencia, eficacia, tarifas equitativas y cobertura necesaria**; con participación y control social.*

III. El agua y alcantarillado constituyen derechos humanos y no son objeto de concesión ni privatización.

3. Aportacions de dret comparat

. **Equador:** *El Estado garantizará el derecho a la salud, su promoción y protección, por medio del desarrollo de la seguridad alimentaria, la provisión de agua potable y saneamiento básico, el fomento de ambientes saludables en lo familiar, laboral y comunitario, y la posibilidad de acceso permanente e ininterrumpido a servicios de salud, conforme a los principios de equidad, universalidad, solidaridad, calidad y eficiencia.*

[RDC, Equador, Kenya, Nicaragua, Sud àfrica, Uganda, Uruguai]

. **Sud-àfrica:** dret a l'aigua + lleis nacionals d'aigua i serveis municipals bàsics. Aigua: mínim 25 litres per persona i dia o 6.000 litres per llar per mes, mínim 10 l/min. Free Basic Electricity: 50kWh per llar per mes (The 50kWh is equivalent to energy necessary for a month of basic lighting, small black and white TV, small radio, basic ironing and basic water boiling through an electric kettle for grid-connected consumers).

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

3. Aportacions de dret comparat

Problemàtiques: accés, subministrament, shortage, assequibilitat.

4. Propostes per a la protecció constitucional

- Propietat i titularitat dels serveis (públic o privat).
- Abast:
  - . reconeixement
  - . universalitat vs focalització
  - . dret subjectiu
  - . titularitat (128 CE)
  - . mínim vital garantit
  - . gratuïtat, % despesa
  - . aigua, llum, gas
  - . autonomia municipal o gestió competències
- Finançament del servei, cànon, impostos...

5. Conclusions

- a) **Importància del reconeixement com a dret humà o fonamental: força programàtica, guia per polítiques públiques.**
- b) **Mecanismes d'exigibilitat.**
- c) **Titularitat i cost.**

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

Gràcies!

irene@observatoridesc.org

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

La Constitucionalització del dret a l'autonomia personal i l'atenció a la dependència

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

La Constitucionalització del dret a l'autonomia personal i l'atenció a la dependència

Diagnòstic de la situació actual:

Per Júlia Montserrat

Doctora en economia i consultora a la xarxa Europea de
Protecció Social

LA LAPAD ÉS UN DRET!!

- La Llei 39/2006 ho defineix com un dret de ciutadania per a tota persona en situació de dependència.
- No hi ha límits d'edat.
- No hi ha restriccions per la situació econòmica de la persona.

QUÈ VOL DIR QUE SIGUI UN DRET?

- Tota persona beneficiaria ha de tenir la prestació adequada a les seves necessitats.
- Des del moment que es diagnostica la situació i durant el temps que ho necessiti.

FUNCIONA COM UN DRET?

- **No hi ha pressupost!! No hi han places!!**
- No hi han places però hi han beneficiaris → Es genera llista d'espera.
  - Persones que tenen dictamen però no el PIA.
  - Persones amb PIA però no tenen plaça en el servei.
  - Persones amb PIA però no prestació (PECEF)

EVOLUCIÓ LLISTA D'ESPERA

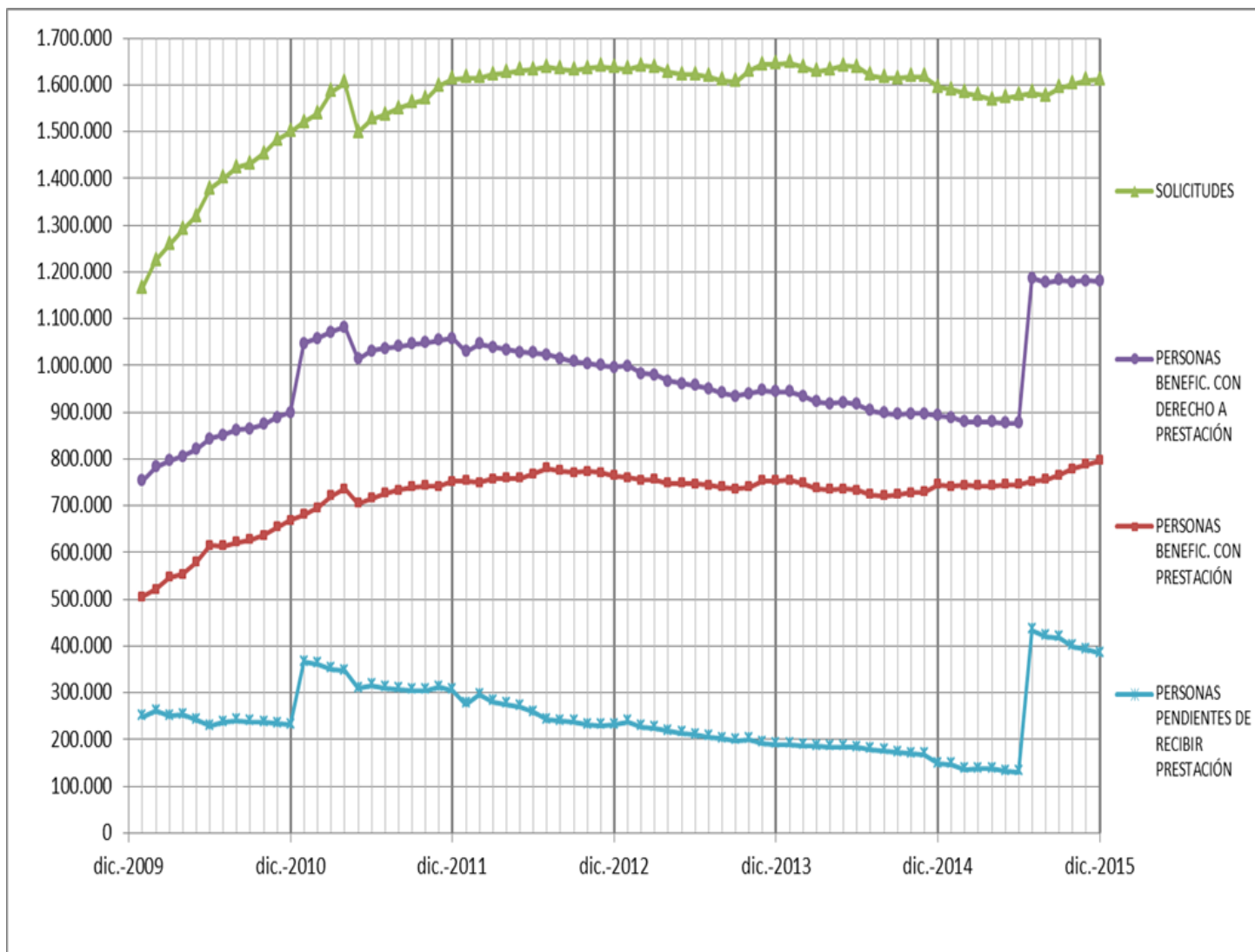
- Durant el període “retallades”, la llista disminuïa fins juliol de 2015. Augment important per entrada del grau 1.

- Però la llista es redueix perquè augmenten les places?

Menys persones en la llista d'espera però no hi ha increment de places.

EVOLUCIÓ DELS EXPEDIENTS

DADES DE GESTIÓ DEL 2015

	Totes CCAA	Catalunya
% Taxa de cobertura abans i després entrada Grau 1		
% atesos/total beneficiaris (30/06/2015)	85%	89%
% atesos/total beneficiaris (31/12/2015)	67%	61%
Situació a 31/12/2015		
Sol.licituds	1.610.714	281.036
Total beneficiaris (31/12/2015)	1.180.435	207.721
Total atesos (31/12/2015)	796.109	126.450
Llista espera	384.326	81.271
Increment beneficiaris i atesos en 2015		
Increment Beneficiaris (núm.)	291.758	62.939
Increment atesos (núm.)	54.605	1.564

Font: SISAAD, desembre 2015

LES RETALLADES DEL 2012

Mesures RDL 20/2012 i altres disposicions

Posposa entrada beneficiaris Grau 1

Disminueix intensitats de protecció

Rebaixa quanties prestacions econòmiques

Rebaixa quanties Nivell Mínim

Incrementa copagaments

Suspen Nivell acordat finançament a les CCAA

Elimina bonificació quota Seg. Social cuidador familiar

Carència de 2 anys per pagar la PECEF

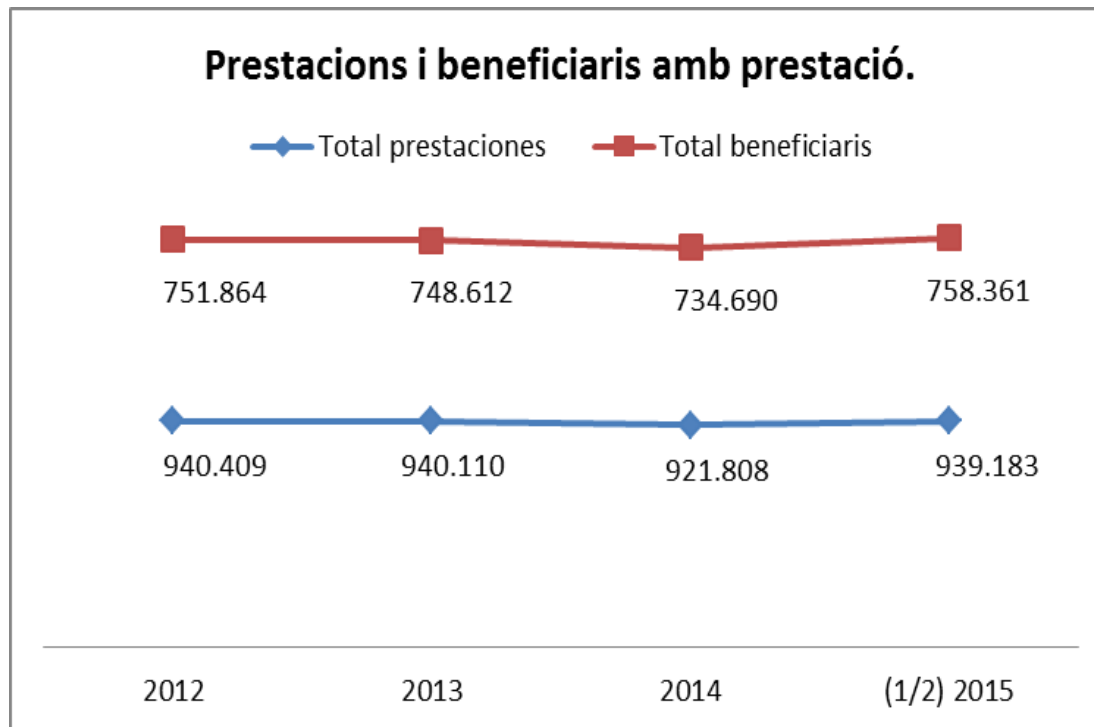
Elimina els nivells de dependència

Disminueix puntuació en barem dependència.

ÈXIT DE LES RETALLADES

Estancament del Sistema

Font: J. Montserrat

ESTALVI EN LES RETALLADES

	ESTIMACIÓ ESTALVI RETALLADES				
	(1/2) 2012	2013	2014	(1/2) 2015	TOTAL
Estimació estalvi despesa (M€)	1.570	2.494	3.091	1.589	8.745
Estalvi/PIB (M€)	0,15%	0,24%	0,29%	0,15%	0,83%
Font: Dades del SISAAD, INE i estimació pròpia					

QUINA ÉS LA SITUACIÓ DESPRÈS DE LES RETALLADES

- **Les prestacions són: insuficients, incompletes, inadequades, de poca qualitat.**

- **Exemple SAD:**

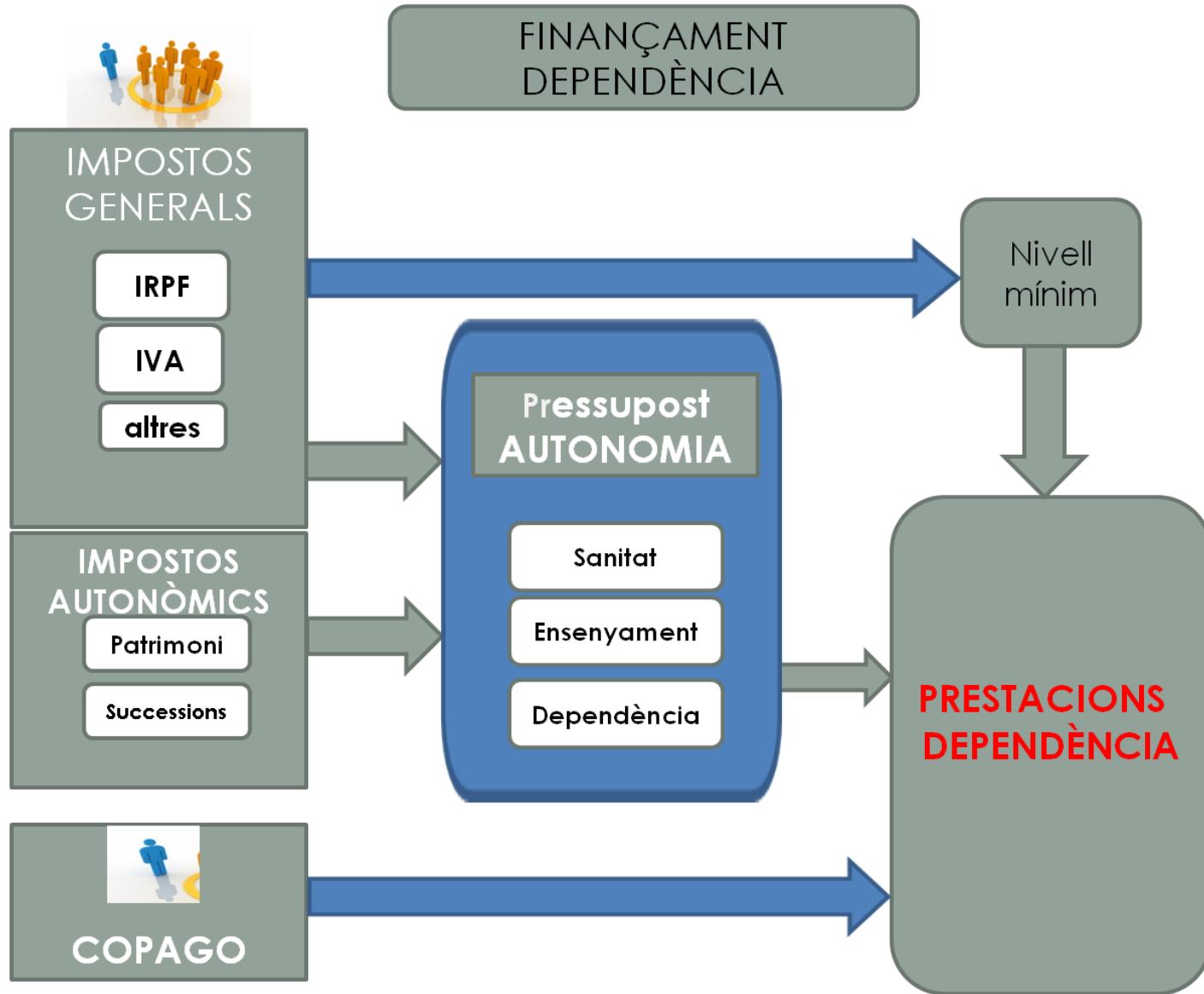
- Insuficient. 1 hora diària per persona amb dependència greu. **I la resta del dia?**
- Inadequat. Horaris “oficina”. No caps de setmana.
- Incomplet. Manca serveis complementaris
- Personal poc qualificat. No titulacions específiques pels auxiliars d'ajuda a domicili.
- Gestió ineficaç. Manca coordinació i control dels professionals.
- No especialització. No distingeix si és un malat mental, físic, Alzheimer.
- Etc.

QUALITAT DE LES PRESTACIONS?

- **Ratios de personal baixos**
- **Manca de professionals amb titulació**
- **Moltes baixes laborals (poques ajudes tècniques)**
- **Sous baixos**
- **Alta rotació personal**
- **Manca de formació**
- **No indicadors de qualitat**

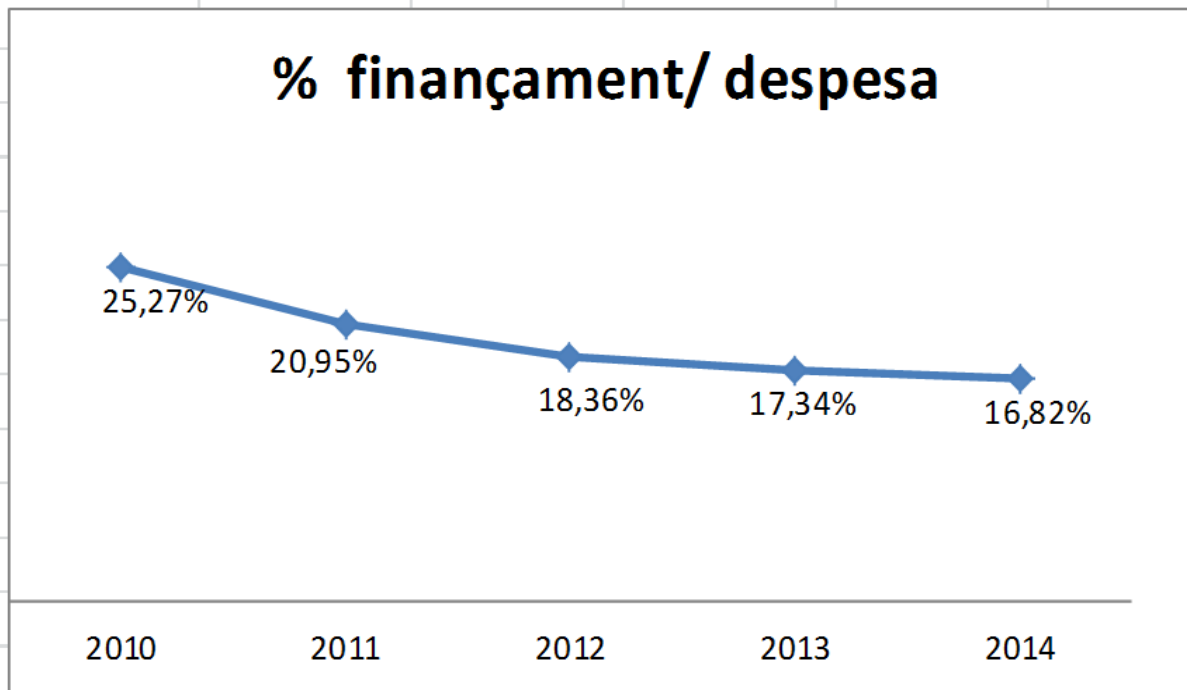

FONS FINALISTES: NIVELL MÍNIM

- Import insuficient i inadequat.
  - Quantia segons el grau però no segons el cost prestació.
  - Afavoreix la concessió de prestacions “low cost”.
    - Quan més gran sigui la diferència entre el cost prestació i Nivell Mínim, més recursos haurà de posar la Autonomia.

	Nivell Mínim				
	2010	2011	2012	2013	2014
Ingrés/ atès (euros any)	2.745,35	2.193,87	1.868,01	1.612,56	1.554,21
% finançament/ despesa	25,27%	20,95%	18,36%	17,34%	16,82%

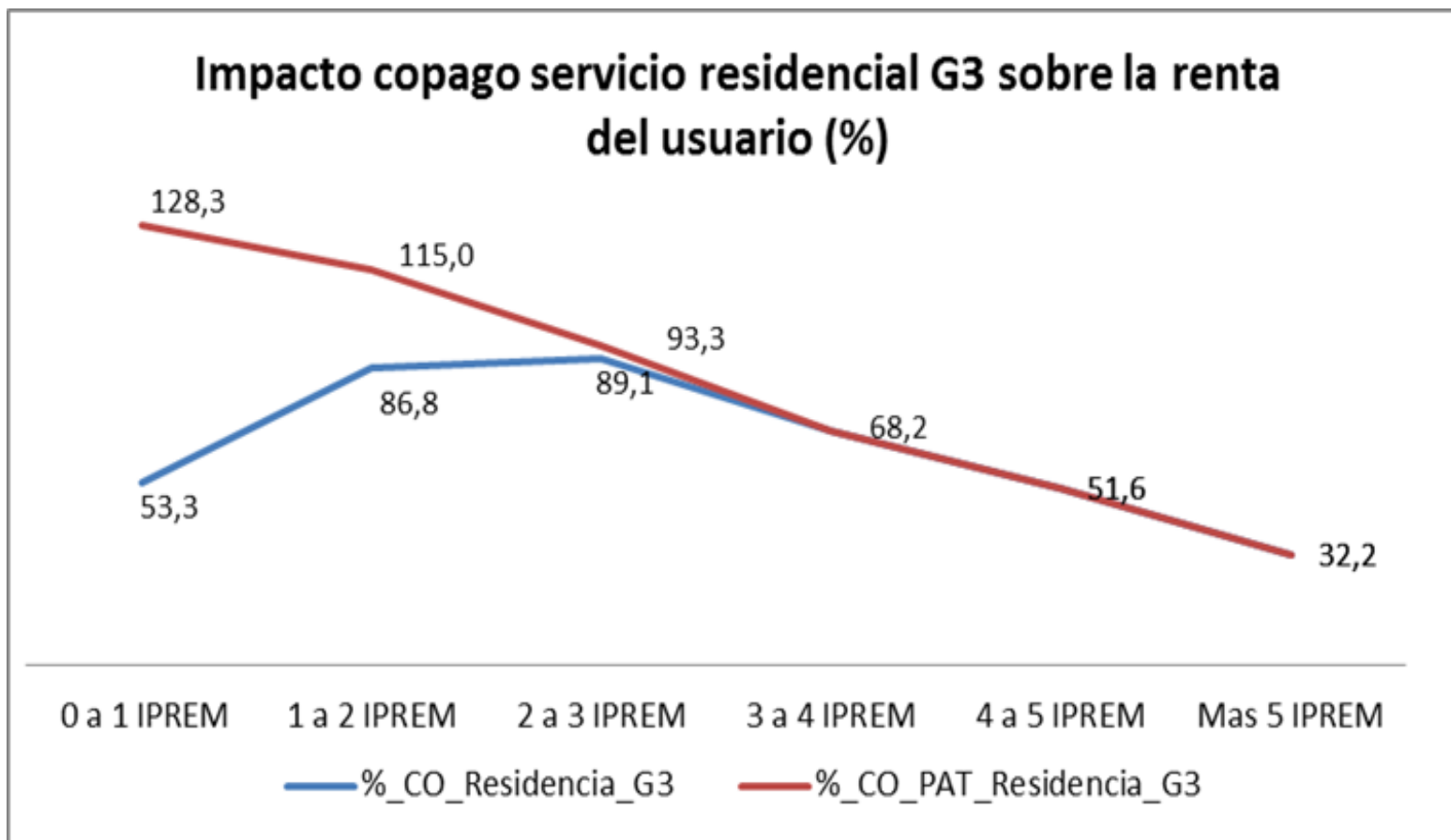

IMPUTACIÓ PATRIMONI EN CÀLCUL CAPACITAT ECONÒMICA:

NO ES EQUITATIU:

- Castiga als estalviadors
- No garantia de comptar “tot” el patrimoni de la persona.
- Quantificació patrimoni sense garantia de trobar valor just.
- Impacta als pobres i classe mitjana_baixa: NO ALS RICS.
- Pot augmentar copago per sobre ingressos líquids.
- Efecte expulsió del sistema.
- BUROCRÀCIA Augment

INEQUITAT IMPUTACIÓ PATRIMONI EN EL COPAGAMENT

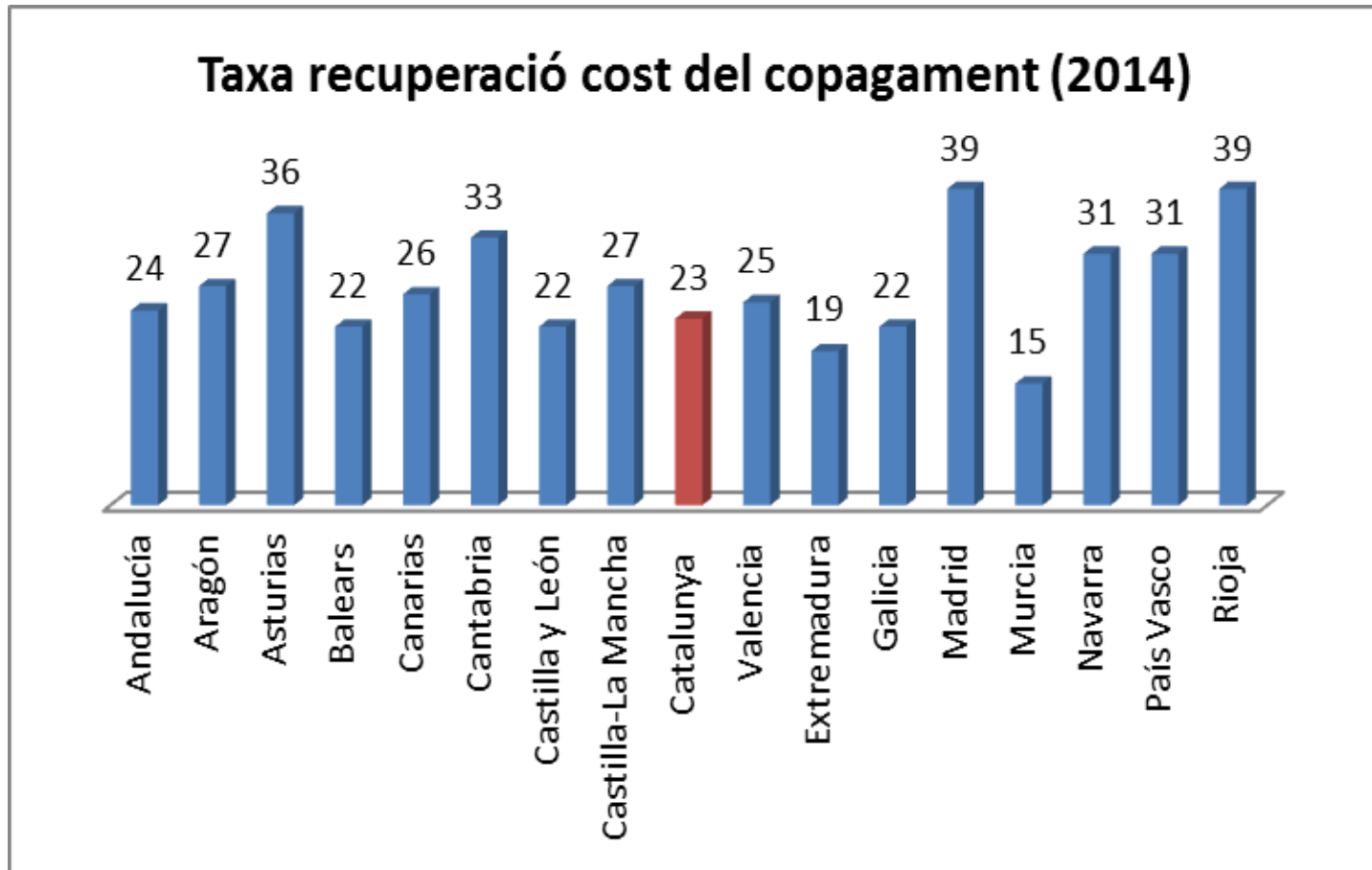

COPAGAMENT: TAXA RECUPERACIÓ DEL COST

Despesa prestacions Llei dependència (2014)		
	Totes CCAA	CATALUNYA
Total Despesa (M€)	7.089,73	1.332,74
Copagament (M€)	1.900,04	300,63
% copago/despesa	27%	23%
Font: R.Beitia		

Les dades del copagament haurien d'estar publicades en el SISAAD (MANCA TRANSPARÈNCIA).

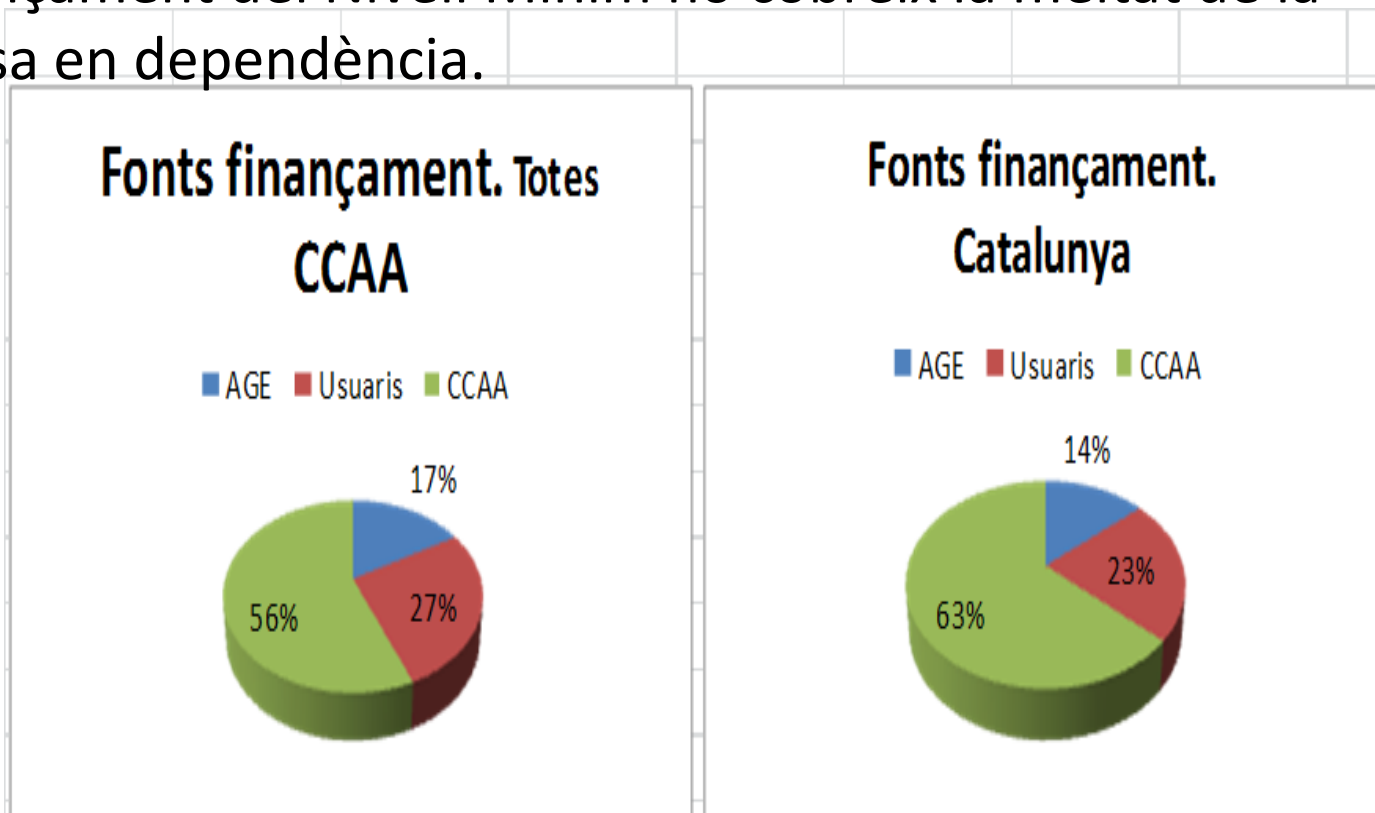
COPAGAMENT: %RECUPERACIÓ COST

Font: J. Montserrat

DISTRIBUCIÓ DE LES FONTS DE FINANÇAMENT

El finançament del Nivell Mínim no cobreix la meitat de la despesa en dependència.

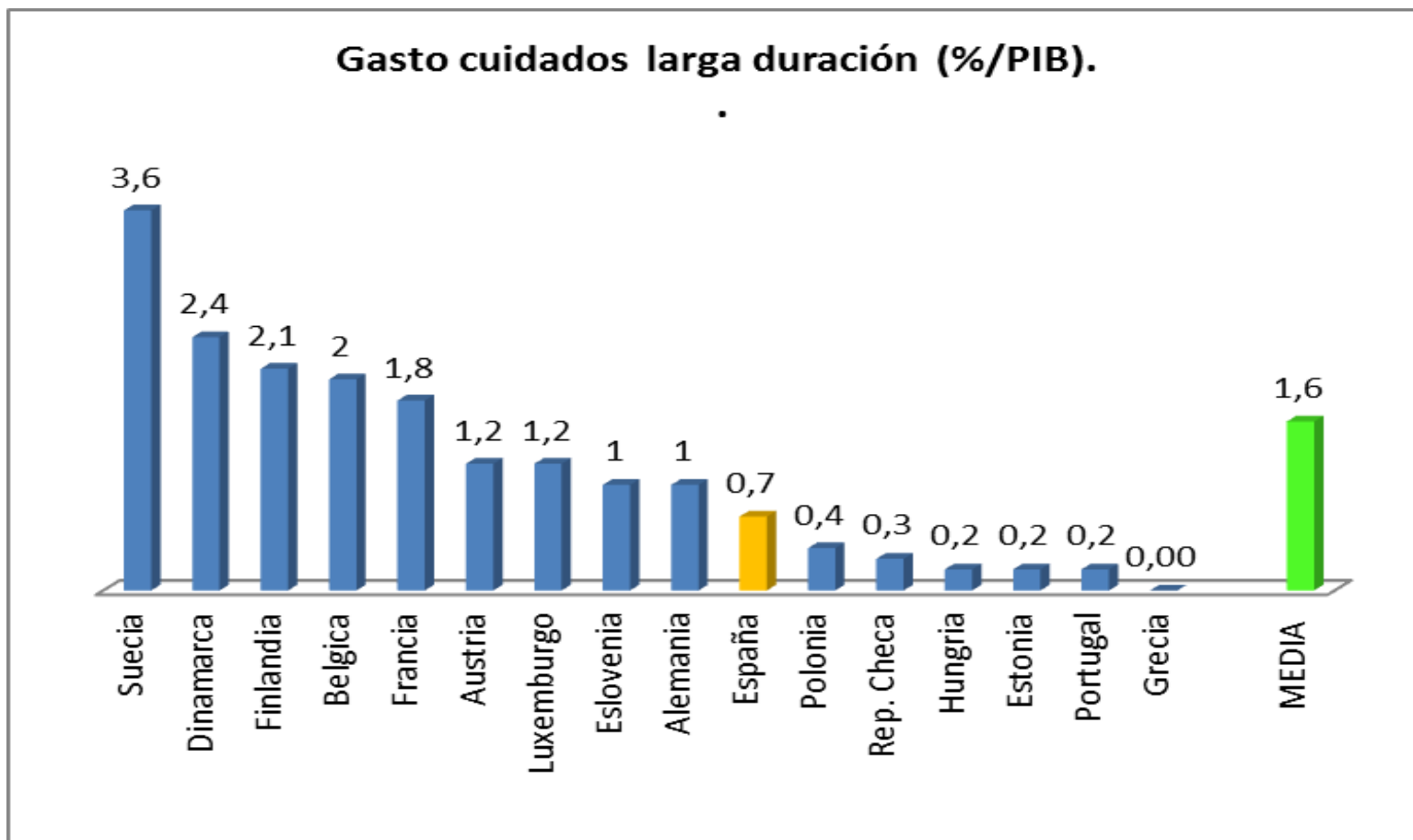

ESPECTATIVES NO COMPLERTES

- **Despesa/PIB: De 1% al 0,7%.**
- **Llocs de treball. De 600.000 a 300.000, aprox.**
- **Assegurar qualitat prestacions.**
- **Transparència en la informació de la gestió.**
- **Defensa ciutadans.**

NIVELL DE DESPESA PÚBLICA EN DEPENDÈNCIA

Font: OCDE i AWG

CONCLUSIONS (1)

- **Actúa com si fos un sistema assistencial:** Subjecte a restriccions pressupostàries.
- **Oferta de prestacions insuficients, incomplets, de baixa qualitat.** Major impacte en les persones més “vulnerables”.
- **Un sistema de finançament que no contenta a les CCAA:** Les més castigades, les que ofereixen prestacions més “cares”.
- **Un sistema de copagament “injust”:** castiga a les classes mitjanes i baixes.

SOSTENIBILITAT DEL SISTEMA

- **Reduir despesa “no productiva”**
- **Prioritzar programa pressupostari dependència.**
- **Prevenir retallades finançament:**

Alternatives:

- **Blindar un % del PIB?**
- **Blindar un % IRPF?**
- **Blindar un % I./Patrimoni?**

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

Hem de fer sortir el sol per als nostres dependents

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

La Constitucionalització del dret a l'autonomia personal i l'atenció a la dependència

Propostes per a la constitucionalització:

Per Andreu Orofino

Advocat

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

La Constitucionalització de la garantia d'uns ingressos mínims

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

La Constitucionalització de la garantia d'uns ingressos mínims

Diagnòstic de la situació actual:

Per Manuel Aguilar

Professor de política social de la Universitat de Barcelona

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

CONSTITUCIONS I DRETS SOCIALS

CONSTITUCIONS I DRETS SOCIALS

- Volem poder canviar-ho tot?
- Volem blindar-ho tot?
- Les previsions constitucionals han de ser contingudes i ambigües

CONSTITUCIONS I DRETS SOCIALS

Rights vs. Entitlements

- Drets garantits (casi) sense despesa
- Drets a recursos que requereixen aportació de recursos

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

Què hi ha darrere el nostre model a la Constitució?

Garantia d'ingressos a la Constitució de 1978

Article 42

- blic de Seguretat Social per a tots els
ciutadans que *ncia i les*
prestacions socials suficients en les
situacions de necessitat

ries seran lliures.

Garantia d'ingressos a la Constitució de 1978

Article 50

- *mica* blics

dicament.

Garantia d'ingressos a la Constitució de 1978

Article 35.1

- Tots els espanyols tenen el deure de treballar i el dret al treball,(...) i a

lia (...)

Garantia d'ingressos a la Constitució de 1978

Article 149.1.17 (competència exclusiva de
l'Estat)

- **Seguretat Social** mic de la
nomes n'executin els serveis

Article 148.1.20 (competència que poden
assumir CAs)

- **ncia social.**

Tenim un model constitucionalitzat

- L'ocupació i el salari «fordistes»
- La dualitat «bismarckiana»
entre *assegurança social* i *assistència social*
- Certa confusió sobre universalitat de la Seguretat social
- Divisió molt forta entre actius i inactius

Tenim un model constitucionalitzat

- El ja clàssic oblit «familista» de la família (fills/es a càrrec)
  - Un nivell assistencial insuficient i fragmentat
- I un secret ben amagat...
- Les deduccions fiscals, molt regressives

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

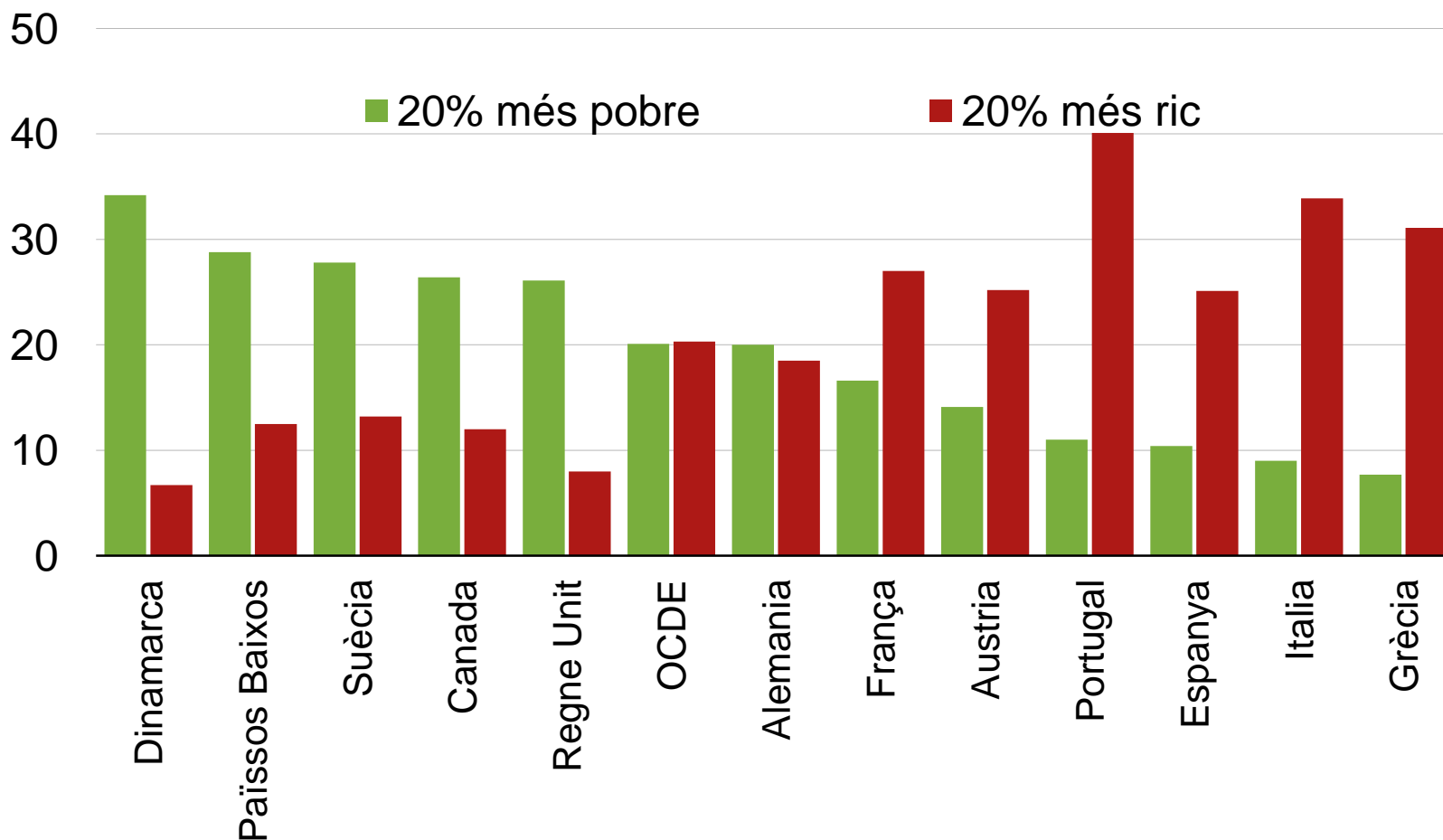
Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

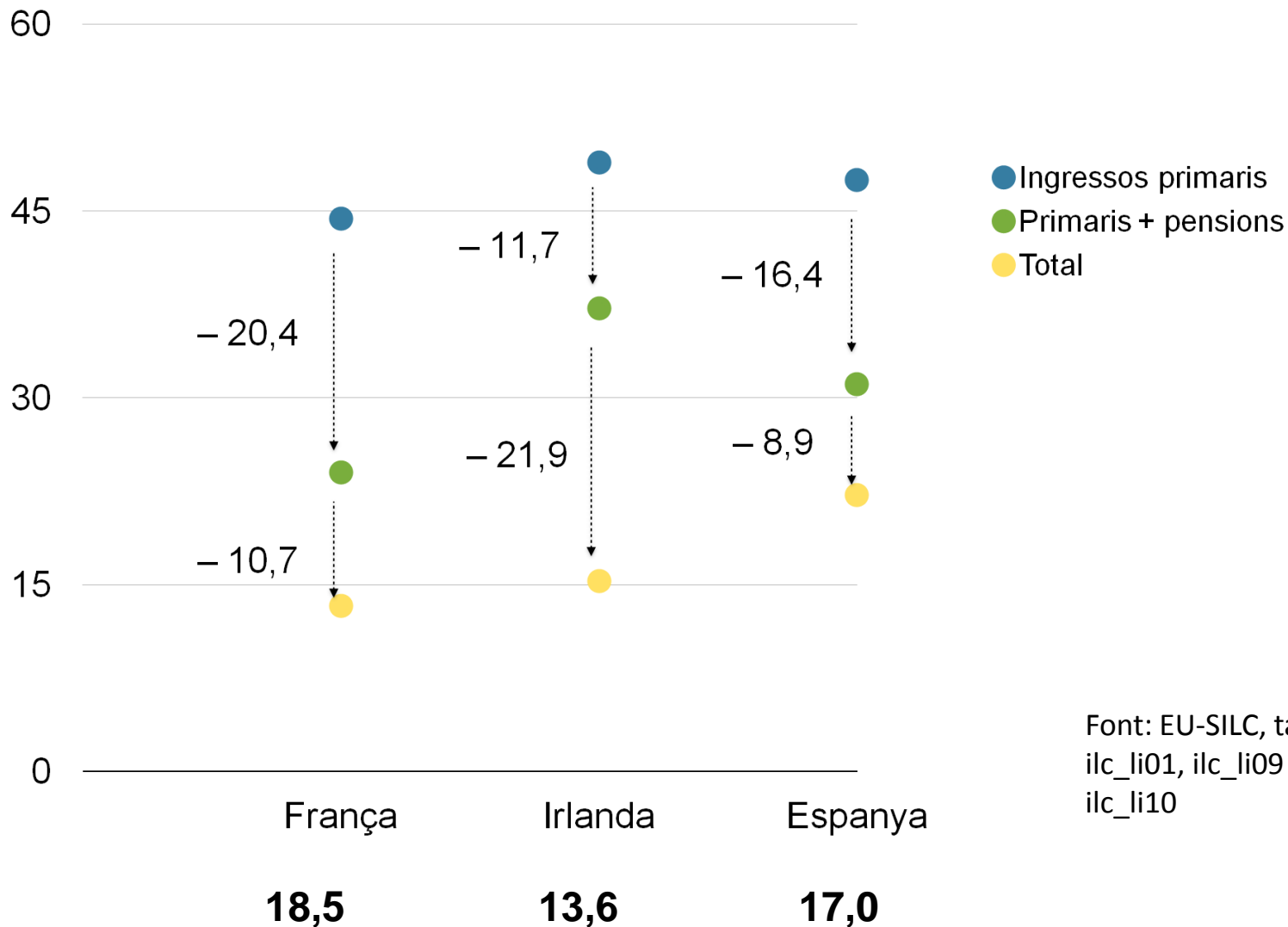
...amb efectes no molt satisfactoris

Qui s'endu les prestacions?

Font: OCDE 2011

Risc de pobresa i transferències 2014

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

El que tenim per davant

Un model en dificultats

- Formes d'ocupació «postfordistes»
- Dualitat assegurança/assistència
amplifica dualitat insiders/outsidiers
- Situacions cada vegada més
«intermèdies» entre activitat, ocupació,
inactivitat, atur

Un model en dificultats

Dues dinàmiques afegides:

- L'envelliment agreujat pel malthusianisme mediterrani
- Les destrosses de la crisi

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

Línies de desenvolupament

Línies de desenvolupament

Una ampliació i millora de la protecció «per baix»

- Integració i simplificació prestacions assistencials, que no son marginals (no només RMI)
- Compatibilitat i incentius laborals

Les sempre oblidades prestacions per fill(a)

Una contenció i recalibració de la protecció contributiva

«Neteja» del sistema fiscal

Com es paga

Gastant millor... però no bastarà:

El nostre trilema:

- Educació, sanitat, pensions, transports i serveis de qualitat
- Pressió fiscal limitada
- Protecció social i inversió contra la pobresa

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

La Constitucionalització de la garantia d'uns ingressos mínims

Propostes de constitucionalització:

Per Sixte Garganté

Professor de dret de treball de la Universitat Pompeu Fabra

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

PROPOSTES PER LA CONSTITUCIONALITZACIÓ

ANÀLISI JURÍDIC DE LA SITUACIÓ ACTUAL

PROPOSTES PER A LA PROTECCIÓ CONSTITUCIONAL

APORTACIONS DE DRET COMPARAT

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

ANÀLISI JURÍDIC DE LA SITUACIÓ ACTUAL

NORMES JURÍDIQUES

CONDICIONAMENTS CONSTITUCIONALS

SISTEMES DE GARANTIA CONSTITUCIONAL

REGULACIONS DE LEGALITAT ORDINÀRIA

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

ANÀLISI JURÍDIC DE LA SITUACIÓ ACTUAL

NORMES JURÍDIQUES

TRACTATS INTERNACIONALS

Declaració Universal Drets Humans, arts. 23.3. i 25.1.

Pacte intern. Drets econòmics, socials i culturals, art. 11

Tractat Fundacional UE, art. 151.

Carta drets Fonamentals UE , art. 34.3.

Carta Social Europea del Consell d' Europa, arts. 4, 13 i 14

Recomanació Consell d' Europa, octubre 1992

ANÀLISI JURÍDIC DE LA SITUACIÓ ACTUAL

NORMES JURÍDIQUES CONSTITUCIÓ ESPANYOLA

Dels drets i deures fonamentals. Dignitat, art. 10.1.

Dels drets fonamentals. Dret a la vida, art. 15

Dels drets i deures dels ciutadans.

- **Sistema tributari just, art. 31**
- **Dret a una remuneració suficient, art. 35**

Dels principis rectors de les polítiques socials i econòmiques.

- **Promoció justa de distribució renda, art. 40**
- **Seguretat Social universal, pública, per estats de necessitat i suficient**
- **Tercera edat, art. 50**

Economia i hisenda

- **Riquesa i interès general, art. 128**
- **Dèficit, art. 135**

ANÀLISI JURÍDIC DE LA SITUACIÓ ACTUAL

NORMES JURÍDIQUES CONSTITUCIÓ ESPANYOLA

Dels drets i deures fonamentals. Dignitat, art. 10.1.

Dels drets fonamentals. Dret a la vida, art. 15

Dels drets i deures dels ciutadans.

- **Sistema tributari just, art. 31**
- **Dret a una remuneració suficient, art. 35**

Dels principis rectors de les polítiques socials i econòmiques.

- **Promoció justa de distribució renda, art. 40**
- **Seguretat Social universal, pública, per estats de necessitat i suficient**
- **Tercera edat, art. 50**

Economia i hisenda

- **Riquesa i interès general, art. 128**
- **Dèficit, art. 135**

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

ANÀLISI JURÍDIC DE LA SITUACIÓ ACTUAL

NORMES JURÍDIQUES ESTATUT D' AUTONOMIA CATALUNYA

Renda garantida de ciudadanía, art. 24.3.

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

ANÀLISI JURÍDIC DE LA SITUACIÓ ACTUAL

NORMES JURÍDIQUES

LEGALITAT ORDINÀRIA ESPANYOLA

Subsidis d'atur
RAI, PREPARA, PAE.....

LEGALITAT ORDINÀRIA CATALANA

RMI
ILP RGC

ANÀLISI JURÍDIC DE LA SITUACIÓ ACTUAL

CONDICIONAMENTS CONSTITUCIONALS

No drets subjectius

No finançament

Prioritats macroeconòmiques

ESTRUCTURA DE LA CONSTITUCIÓ

Drets fonamentals

Drets “legals”

Principis rectors actuació poders públics

ANÀLISI JURÍDIC DE LA SITUACIÓ ACTUAL

SISTEMES DE GARANTIA CONSTITUCIONAL

Drets fonamentals

**efectivitat i exigència individual a partir de la
determinació de quin és el contingut essencial**

Drets de legalitat ordinària

reserva de llei,

manca de delimitació constitucional,

l'efectivitat i l'exigència...

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

ANÀLISI JURÍDIC DE LA SITUACIÓ ACTUAL

SISTEMES DE GARANTIA CONSTITUCIONAL

REGULACIONS DE LEGALITAT ORDINÀRIA

No al doble dret

Condicionats i selectius/excloents

Procediments administratius d' accés

Manca de cobertura

Quantia econòmica insuficient

PROPOSTES PER A LA PROTECCIÓ CONSTITUCIONAL

Drets fonamentals

- efectivitat i exigència individual a partir de la determinació de quin és el contingut essencial

Drets de legalitat ordinària

- reserva de llei,
- delimitació constitucional del dret,
- l' efectivitat i l' exigència...

PROPOSTES PER A LA PROTECCIÓ CONSTITUCIONAL

ELEMENTS CONFIGURADORS I CONTINGUTS

“CONSTITUCIONALS” QUE INCIDEIXEN EN LA REGULACIÓ COM A DRETS FONAMENTALS I/O COM A DRETS LEGALS

- Dignitat, vida digna, pobresa, desigualtat
- Estat de necessitat, suficiència
- Protecció de l' infància
- Dret al treball
- Règim fiscal just i progressiu
- Riquesa, pobresa, interès general, bé comú
- Cohesió social

PROPOSTES PER A LA PROTECCIÓ CONSTITUCIONAL

ELEMENTS CONFIGURADORS I CONTINGUTS

“CONSTITUCIONALS” QUE INCIDEIXEN EN LA REGULACIÓ COM A DRETS FONAMENTALS I/O COM A DRETS LEGALS

Objecte: garantia d' uns ingressos mínims

Subjectes: Dret universal o no

Caracterització:

- Dret/drets subjectius
- Dret individual o dret familiar, complements per altres membres del mateix nucli
- No condicionament/Doble dret, Només carència de rendes
- Quantia econòmica, vida digna
- Condicions i tràmits d' accés
- Grau de protecció

PROPOSTES PER A LA PROTECCIÓ CONSTITUCIONAL CONSTITUCIÓ ESPANYOLA

Dignitat, art. 10.1., **vida digna**

Dret a la vida, art. 15, **vida digna**

Sistema tributari just, art. 31, **per disminuir les desigualtats i afavorir la cohesió social**

Dret a una remuneració suficient, art. 35, **llindar de la pobresa.....**

Promoció justa de distribució renda, art. 40, **per disminuir les desigualtats i afavorir la cohesió social**

Seguretat Social universal, pública, per estats de necessitat i suficient, art. 41, **prestacions no**

contributives.....estat de necessitat, suficiència....., llindar de la pobresa....

Tercera edat, art. 50, **i l' infància, prestacions familiars.....**

Riquesa i interès general, art. 128, **i el bé comú....., per disminuir les desigualtats i afavorir la cohesió social**

Dèficit , art. 135, **límits a la necessitat de NO dèficit,.....**

Finançament .....

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

APORTACIONS DE DRET COMPARAT

SISTEMES DE GARANTIES DE RENDES, TREBALL FUNDACIÓ FOESSA

Prestacions familiars

Sistema de rendes mínimes

Bonificacions a l'ocupació

Complements al sistema de rendes mínimes

Via integració i activació ocupació

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

APORTACIONS DE DRET COMPARAT

Prestació Bèlgica

Sistema basc

NORMES LEGALS

DECLARACIÓN UNIVERSAL DE DERECHOS HUMANOS

Artículo 23

3. Toda persona que trabaja tiene derecho a una remuneración equitativa y satisfactoria, que le asegure, así como a su familia, una existencia conforme a la dignidad humana y que será completada, en caso necesario, por cualesquiera otros medios de protección social.

Artículo 25

1. Toda persona tiene derecho a un nivel de vida adecuado que le asegure, así como a su familia, la salud y el bienestar, y en especial la alimentación, el vestido, la vivienda, la asistencia médica y los servicios sociales necesarios; tiene asimismo derecho a los seguros en caso de desempleo, enfermedad, invalidez, viudez, vejez u otros casos de pérdida de sus medios de subsistencia por circunstancias independientes de su voluntad.

NORMES LEGALS

PACTO INTERNACIONAL DE DERECHOS ECONÓMICOS, SOCIALES Y CULTURALES

Artículo 11

1. Los Estados Partes en el presente Pacto reconocen el derecho de toda persona a un nivel de vida adecuado para sí y su familia, incluso alimentación, vestido y vivienda adecuados, y a una mejora continua de las condiciones de existencia. Los Estados Partes tomarán medidas apropiadas para asegurar la efectividad de este derecho, reconociendo a este efecto la importancia esencial de la cooperación internacional fundada en el libre consentimiento.

NORMES LEGALS

TRATADO DE FUNCIONAMIENTO DE LA UNIÓN EUROPEA POLÍTICA SOCIAL

Artículo 151

La Unión y los Estados miembros, teniendo presentes derechos sociales fundamentales como los que se indican en la Carta Social Europea, firmada en Turín el 18 de octubre de 1961, y en la Carta comunitaria de los derechos sociales fundamentales de los trabajadores, de 1989, tendrán como objetivo el fomento del empleo, la mejora de las condiciones de vida y de trabajo, a fin de conseguir su equiparación por la vía del progreso, una protección social adecuada, el diálogo social, el desarrollo de los recursos humanos para conseguir un nivel de empleo elevado y duradero y la lucha contra las exclusiones.

NORMES LEGALS

CARTA DE LOS DERECHOS FUNDAMENTALES DE LA UNIÓN EUROPEA

Artículo 34

Seguridad social y ayuda social

3. Con el fin de combatir la exclusión social y la pobreza, la Unión reconoce y respeta el derecho a una ayuda social y a una ayuda de vivienda para garantizar una existencia digna a todos aquellos que no dispongan de recursos suficientes, según las modalidades establecidas por el Derecho comunitario y las legislaciones y prácticas nacionales.

CONSELL DELS IL·LUSTRES COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA

NORMES LEGALS

CARTA SOCIAL EUROPEA

Artículo 4 Derecho a una remuneración equitativa

Para garantizar el ejercicio efectivo del derecho a una remuneración equitativa, las Partes Contratantes se comprometen:

1. A reconocer el derecho de los trabajadores a una remuneración suficiente que les proporcione a ellos y a sus familias un nivel de vida decoroso.

Artículo 13 Derecho a la asistencia social y médica

Para garantizar el ejercicio efectivo del derecho a la asistencia social y médica, las Partes Contratantes se comprometen:

1. A velar por que toda persona que no disponga de recursos suficientes y no esté en condiciones de conseguirlo por su propio esfuerzo o de recibirlos de otras fuentes, especialmente por vía de prestaciones de un régimen de seguridad social, pueda obtener una asistencia adecuada y, en caso de enfermedad, los cuidados que exija su estado.

3. A disponer lo preciso para que todas las personas puedan obtener por medio de servicios adecuados, públicos o privados, el asesoramiento y ayuda personal necesarios para prevenir, eliminar o aliviar su estado de necesidad personal o familiar.

Artículo 14 Derecho a los beneficios de los servicios sociales

Para garantizar el ejercicio efectivo del derecho a beneficiarse de los servicios sociales, las Partes Contratantes se comprometen:

1. A fomentar u organizar servicios que, utilizando los métodos de un servicio social, contribuyan al bienestar y al desarrollo de los individuos y de los grupos en la comunidad, así como a su adaptación al medio o entorno social.

2. A estimular la participación de los individuos y de las organizaciones benéficas o de otra clase en la creación y mantenimiento de tales servicios.

NORMES LEGALS

CONSTITUCIÓN ESPAÑOLA

TÍTULO PRELIMINAR

Artículo 1

1. España se constituye en un Estado social y democrático de Derecho, que propugna como valores superiores de su ordenamiento jurídico la libertad, la justicia, la igualdad y el pluralismo político.

Artículo 9

2. Corresponde a los poderes públicos promover las condiciones para que la libertad y la igualdad del individuo y de los grupos en que se integra sean reales y efectivas; remover los obstáculos que impidan o dificulten su plenitud y facilitar la participación de todos los ciudadanos en la vida política, económica, cultural y social.

TÍTULO I

De los derechos y deberes fundamentales

Artículo 10

1. La dignidad de la persona, los derechos inviolables que le son inherentes, el libre desarrollo de la personalidad, el respeto a la ley y a los derechos de los demás son fundamento del orden político y de la paz social.

Sección 1.ª De los derechos fundamentales y de las libertades públicas

Artículo 15

Todos tienen derecho a la vida y a la integridad física y moral, sin que, en ningún caso, puedan ser sometidos a tortura ni a penas o tratos inhumanos o degradantes. Queda abolida la pena de muerte, salvo lo que puedan disponer las leyes penales militares para tiempos de guerra.

NORMES LEGALS

CONSTITUCIÓN ESPAÑOLA

Sección 2.ª De los derechos y deberes de los ciudadanos

Artículo 31

1. Todos contribuirán al sostenimiento de los gastos públicos de acuerdo con su capacidad económica mediante un sistema tributario justo inspirado en los principios de igualdad y progresividad que, en ningún caso, tendrá alcance confiscatorio.
2. El gasto público realizará una asignación equitativa de los recursos públicos, y su programación y ejecución responderán a los criterios de eficiencia y economía.

Artículo 35

1. Todos los españoles tienen el deber de trabajar y el derecho al trabajo, a la libre elección de profesión u oficio, a la promoción a través del trabajo y a una remuneración suficiente para satisfacer sus necesidades y las de su familia, sin que en ningún caso pueda hacerse discriminación por razón de sexo.

NORMES LEGALS

CONSTITUCIÓN ESPAÑOLA, CAPÍTULO TERCERO

De los principios rectores de la política social y económica

Artículo 39

1. Los poderes públicos aseguran la protección social, económica y jurídica de la familia.
2. Los poderes públicos aseguran, asimismo, la protección integral de los hijos, iguales éstos ante la ley con independencia de su filiación, y de las madres, cualquiera que sea su estado civil. La ley posibilitará la investigación de la paternidad.
3. Los padres deben prestar asistencia de todo orden a los hijos habidos dentro o fuera del matrimonio, durante su minoría de edad y en los demás casos en que legalmente proceda.
4. Los niños gozarán de la protección prevista en los acuerdos internacionales que velan por sus derechos.

Artículo 40

1. Los poderes públicos promoverán las condiciones favorables para el progreso social y económico y para una distribución de la renta regional y personal más equitativa, en el marco de una política de estabilidad económica. De manera especial realizarán una política orientada al pleno empleo.

Artículo 41

Los poderes públicos mantendrán un régimen público de Seguridad Social para todos los ciudadanos, que garantice la asistencia y prestaciones sociales suficientes ante situaciones de necesidad, especialmente en caso de desempleo. La asistencia y prestaciones complementarias serán libres.

Artículo 50

Los poderes públicos garantizarán, mediante pensiones adecuadas y periódicamente actualizadas, la suficiencia económica a los ciudadanos durante la tercera edad. Asimismo, y con independencia de las obligaciones familiares, promoverán su bienestar mediante un sistema de servicios sociales que atenderán sus problemas específicos de salud, vivienda, cultura y ocio.

NORMES LEGALS

CONSTITUCIÓN ESPAÑOLA

TÍTULO VII

Economía y Hacienda

Artículo 128

1. Toda la riqueza del país en sus distintas formas y sea cual fuere su titularidad está subordinada al interés general.

Artículo 130

1. Los poderes públicos atenderán a la modernización y desarrollo de todos los sectores económicos y, en particular, de la agricultura, de la ganadería, de la pesca y de la artesanía, a fin de equiparar el nivel de vida de todos los españoles.

Artículo 131

1. El Estado, mediante ley, podrá planificar la actividad económica general para atender a las necesidades colectivas, equilibrar y armonizar el desarrollo regional y sectorial y estimular el crecimiento de la renta y de la riqueza y su más justa distribución.

Artículo 135

1. Todas las Administraciones Públicas adecuarán sus actuaciones al principio de estabilidad presupuestaria.
2. El Estado y las Comunidades Autónomas no podrán incurrir en un déficit estructural que supere los márgenes establecidos, en su caso, por la Unión Europea para sus Estados Miembros.
Una ley orgánica fijará el déficit estructural máximo permitido al Estado y a las Comunidades Autónomas, en relación con su producto interior bruto. Las Entidades Locales deberán presentar equilibrio presupuestario.

NORMES LEGALS

ESTATUT D' AUTONOMIA DE CATALUNYA

Article 24.

Drets en l'àmbit dels serveis socials

1. Totes les persones tenen dret a accedir en condicions d'igualtat a les prestacions de la xarxa de serveis socials de responsabilitat pública, a ésser informades sobre aquestes prestacions i a donar el consentiment per a qualsevol actuació que les afecti personalment, en els termes que estableixen les lleis.
2. Les persones amb necessitats especials, per a mantenir l'autonomia personal en les activitats de la vida diària, tenen dret a rebre l'atenció adequada a llur situació, d'acord amb les condicions que legalment s'estableixen.
3. Les persones o les famílies que es troben en situació de pobresa tenen dret a accedir a una renda garantida de ciutadania que els asseguri els mínims d'una vida digna, d'acord amb les condicions que legalment s'estableixen.
4. Les organitzacions del tercer sector social tenen dret a complir llurs funcions en els àmbits de la participació i la col·laboració socials.

NORMES LEGALS

ESTATUT D' AUTONOMIA DE CATALUNYA

Article 16.

Drets en l'àmbit de les famílies

Totes les persones tenen dret, d'acord amb els requisits establerts per la llei, a rebre prestacions socials i ajuts públics per a atendre les càrregues familiars.

Article 17.

Drets dels menors

Els menors tenen dret a rebre l'atenció integral necessària per al desenvolupament de llur personalitat i llur benestar en el context familiar i social.

Article 18.

Drets de les persones grans

Les persones grans tenen dret a viure amb dignitat, lliures d'explotació i de maltractaments, sense que puguin ésser discriminades a causa de l'edat.

Article 19.

Drets de les dones

1. Totes les dones tenen dret al lliure desenvolupament de llur personalitat i capacitat personal, i a viure amb dignitat, seguretat i autonomia, lliures d'explotació, maltractaments i de tota mena de discriminació.

NORMES LEGALS

ESTATUT D' AUTONOMIA DE CATALUNYA

CAPÍTOL IV

Garanties dels drets estatutaris

Article 37.

Disposicions generals

1. Els drets que reconeixen els capítols I, II i III d'aquest títol vinculen tots els poders públics de Catalunya i, d'acord amb la naturalesa de cada dret, els particulars. Les disposicions que dictin els poders públics de Catalunya han de respectar aquests drets i s'han d'interpretar i aplicar en el sentit més favorable per a llur plena efectivitat.

Els drets que reconeixen els articles 32 i 33 també vinculen l'Administració general de l'Estat a Catalunya.

2. El Parlament ha d'aprovar per llei la Carta dels drets i els deures dels ciutadans de Catalunya. Les disposicions d'aquest article relatives als drets que reconeixen els capítols I, II i III d'aquest títol s'apliquen també als drets reconeguts per la dita Carta.

3. La regulació essencial i el desenvolupament directe dels drets reconeguts pels capítols I, II i III d'aquest títol s'han de fer per llei del Parlament.

4. Els drets i els principis d'aquest títol no comporten una alteració del règim de distribució de competències ni la creació de títols competencials nous o la modificació dels que ja existeixen. Cap de les disposicions d'aquest títol no pot ésser desplegada, aplicada o interpretada de manera que redueixi o limiti els drets fonamentals que reconeixen la Constitució i els tractats i els convenis internacionals ratificats per Espanya.

Article 38.

Tutela

1. El Consell de Garanties Estatutàries tutela els drets que reconeixen els capítols I, II i III d'aquest títol i la Carta dels drets i els deures dels ciutadans de Catalunya, d'acord amb el que estableix l'article 76.2. b i c.

2. Els actes que vulnerin els drets reconeguts pels capítols I, II i III d'aquest títol i per la Carta dels drets i els deures dels ciutadans de Catalunya són objecte de recurs davant el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, d'acord amb els procediments que estableixen les lleis.